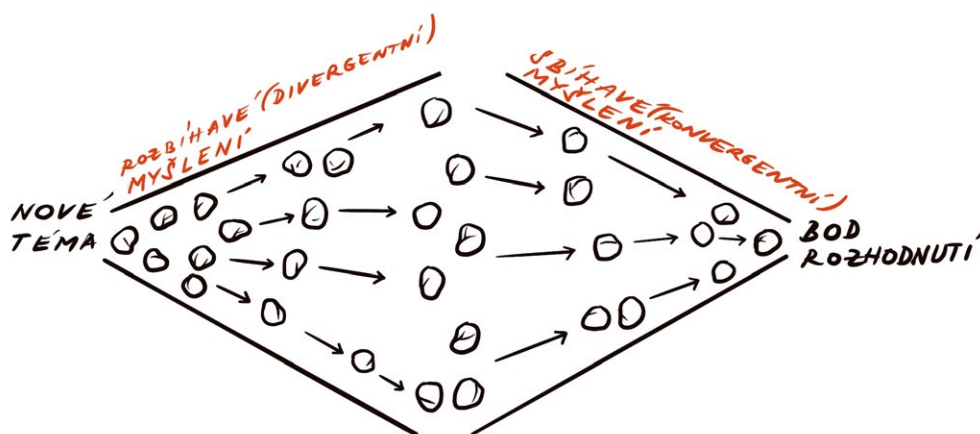

GROAN ZONE (ZÓNA KVÍLENÍ)

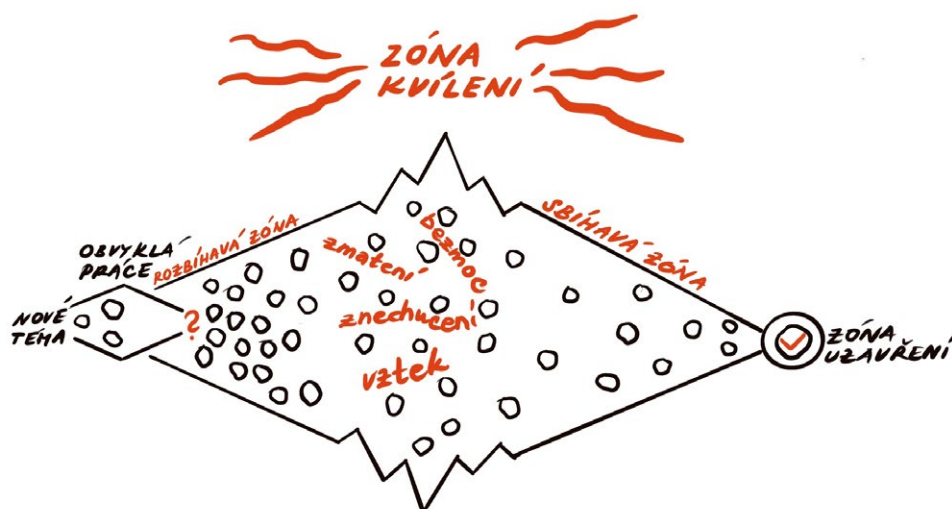
S pojmem Groan Zone se setkáme nejčastěji v souvislosti s facilitací, kterou chápeme jako činnosti, které usnadňují určité vyjednávání a komunikaci v rámci různorodé skupiny. Facilitátor či facilitátorka s ostatními vytváří určitou kulturu diskuze, dávají pozor, aby vznikl prostor i pro menšinové názory. Závěrečné stanovisko by mělo brát v potaz potřeby celé komunity. Věříme, že facilitace pomáhá utvářet společnou kulturu tak, že proměny a dohody mohou mít dlouhodobé trvání, a neopakujeme tak podobné chyby dokola.

Jako vyučující se ocitáme v roli člověka, který vede diskuzi. Procházíme počáteční fází, kdy se štěpí názory na určité téma. Zažíváme velkou různorodost názorů (divergentní fáze) a pak postupně docházíme spolu se studujícími až ke shodě (konvergentní fáze). Každá z těchto fází vyžaduje jiný typ vedení diskuze, jinou facilitaci. V oblasti groan zone snadno dochází ke konfliktům, proto se jí část vyučujících oprávněně obává. Pokud si zvolíme skutečně „aktuální téma“, které se projevuje v životě studujících (nebo s ním přijdou oni sami), můžeme očekávat, že to, že dáme prostor všem, bude hodně bouřlivé. Zároveň jedním ze základních umění kritické pedagogiky je s problémem setrvat. Pro rozvoj demokratičnosti ve třídě se také hodí, když umožníme, aby svůj názor i emoce vyjádřili* y opravdu všichni a všechny studující, i když to není vždy lehké.

Pojem Groan Zone označuje určitý úsek v rámci procesu rozhodování. Nachází se právě mezi chvílí, kde se naše názory rozcházejí, a chvílí, kdy už nacházíme shodu. Tedy je oblastí mezi rozbíhavou (divergentní) a sbíhavou (konvergentní) debatou ve skupině. Je místem nejistoty a spousty dalších emocí. Může se objevit pocit zmatku, znechucení, vzteku, bezmoci. V rámci běžného řešení otázek a sporů s dalšími lidmi nejsme totiž zvyklí* é setrávat delší dobu u určitého problému. Snažíme se ho vyřešit spíše rychle, efektivně, hned. Některé autoritářsky vedené organizace nás, jako jejich zaměstnanců* kyň vedou spíše k přijímání nebo vydávání určitých pokynů než ke společnému hledání řešení. Můžeme tak rychle ztrácet trpělivost, cítit frustraci z toho, že řešení není hned jasné a dostupné, že musíme vykládat čas na porozumění druhým. Být zmatení* é tím, jak rozdílnými způsoby můžeme jako lidé číst jednu situaci a kolik různých úhlů pohledu vstupuje do hry. Můžeme se při probíhajícímu konfliktu cítit v ohrožení, připomenou se nám předchozí zkušenosti spojené s konflikty. Zvláště pokud máme za sebou zkušenost se zneužíváním moci,

neléčené trauma nebo jsme třeba prostě jen unavení*, můžeme si připadat, že na nás někdo útočí, nevyslyšení.

Groan zone je chvílí, kdy můžeme posílit rozdílné hlasy, vydržet s nedořešeným problémem, nebát se emocí. Úspěšné zvládnutí právě těch chvil, kdy jsou otevřeně vyjadřovány rozdílné postoje, umožňuje ve výsledku nacházet lepší řešení.

Facilitace v zóně kvílení může vypadat tak, že poskytujeme dostatečný prostor tomu, aby obě strany porozuměly rozdílným názorům. Snažíme se vyhnout tomu, aby skupina příliš rychle přijala některé z rychlých řešení. Můžeme zmínit to, že určité nepohodlí a názorová neshoda jsou normální součástí podobné debaty a že trvá určitý čas, než se vzájemně pochopíme. Pokud v této nepřehledné oblasti setrváváme, snáz začleníme rozdílné názory. Můžeme se například ptát na názor lidí, kteří se ještě nevyjádřili.

Poté, co jsme v rámci projektu Futuropolis prošli*ý základní východiska kritické pedagogiky, zaměřili jsme se na gender ve vzdělávání. Téma se zpočátku setkalo s drobným odporem a nechutí se mu věnovat. Celá skupina ale pak sdílela okamžiky, kdy jsme nezapadali*ý do role typického muže nebo typické ženy. To umožnilo propojit téma genderu s osobní zkušeností.

Už při přípravě seminářů zaměřených na kritické bádání v oblasti genderu jsme se setkali*ý v rámci týmu s obavami. Při samotných seminářích pak došlo k několika emotivním a názorově vyhoceným debatám. V reflexích vyučujících pak zaznívalo: „Můj hlavní pocit je nepochopení, musím říct, že bych se radši věnovala jiným tématům“, „nejméně vtažený jsem se cítil v okamžiku, kdy někteří účastníci projektu začali mezi sebou argumentovat (téma: násilí) a jiní se raději do debaty nezapojovali“.

Tehdy jsme poprvé začali*ý mluvit o tom, že pravděpodobně procházíme tou částí diskuze, kterou můžeme nazvat jako groan zone – zónu kvílení. A že trpělivost s emocemi a nesouhlasem je na místě. Pak můžeme totiž víc porozumět odlišnosti a můžeme hledat cestu, která bude smysluplná pro nás všechny (nebo alespoň pro více lidí). Intenzivně jsme pociťovali, že skutečně procházíme oblastí kvílení. I ti*ty, kteří*ré jsme si prozatím přišli*ý názorově blízcí*ké, jsme naráželi*ý na hroty sporů. Rozhodli*ý jsme se ale zůstat s tímto

problémem a vnitřním pnutím, i když hledat naději a východisko bylo v tuto chvíli těžké. Nevěděli*y jsme, jestli pokračovat v tématu, a přemýšleli*y jsme nad tím, jestli téma raději neopustit a neotevřít nové, ve kterém bychom nacházeli*y větší shodu. Určitý posun přišel ve chvíli, kdy jsme téma vztáhli*y zpět k situaci ve třídě a k mocenským dynamikám, ve kterých debata o genderu probíhá. Tady šlo o zlomový bod, kdy jsme přerámovali*y to, jak se chceme genderu věnovat. Navázeli*y jsme na svou konkrétní zkušenost, kterou můžeme prožívat intenzivně právě v souvislosti s genderem – tlak na vzhled. K tomuto propojení došlo v semináři věnovaném sociální analýze, ve které jsme pouštěli*y krátká videa z TikToku a bavili*y se o tlaku na vzhled člověka. Na tomto konkrétním tématu se nám pak postupně podařilo sjednotit různorodá stanoviska směrem ke společnému výstupu.

Zdroje:

Kaner, S. et kol., *Facilitator's guide to participatory decision-making*, 2014, San Francisco, *Community at Work*, třetí edice

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

www.futuropolis.cz